

Acésta fôia ese
cate 3 côle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
10 franci cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Fôia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonéza la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiu, séu prin posta
séu prin domni co-
lectori.

Nr. 5.

Brasiovu 1. Martie 1869.

Anulu II.

Din cronic'a lui Michailu Cserei. 1661—1711.

(Urmare din Nr. 4.)

Pana a nu se deschide diet'a in Alb'a-Iuli'a, M. Teleki si ungurenii alergá pe la membrii ei, incercanduse din tôte puterile, pentrucá se'i induplece pe partea loru, (adica cá se ésa din neutralitate si se se scôle cu arme in contra lui Leopoldu I.). Dupace se adunà diet'a, principele 'i trimise din partea sa, caus'a ungureniloru in forma de propusetiune; éra ungurenii refugiati inca pregatira din partea loru unu memorialu, in carele se adoperá, cá se induplece pe dieta, cá se voteze si se decreteze armarea tieriei. Dupa vorbe multe, in fine luà cuventulu si Pavelu Béldi, carele incepù asia: Déca ar fi cá se'mi cautu numai de interesulu meu privatu, nimeni n'ar putea vorbi mai bine in favórea ungureniloru, decatu mine; pentrucá eu sunt acela, care 'mi maritaiu iubit'a mea fiica dupa Pavelu Vesselényi, alu carui unchiu cá palatinu alu Ungariei a fostu capulu si protectoriulu acestei revolutiuni. Eu inse totudeaun'a am tienutu mai susu binele publicu si ecsistenti'a patriei mele, decatu pe pruncii mei, averile mele si decatu chiaru viéti'a mea. Deci, déca toti ceilalti aru da mariei sale domnitoriului nostru consiliu, cá se se amestece in revolutiunile ungurene, eu singuru m'asi opune, pre catu mi-ar sta prin putentia, me opunu si me voiu opune pana la mórte, pentrucá eu din tôte acestea nu vediu neci unu resultatu bunu, ci vediu numai periculu si ruin'a totala pentru cas'a domnitoriului si pentru scump'a nóstra patria, precumu am dechiaratu si deunadi in consiliu. Mai voiescu se'mi vediu pe fiica-mea si pe ginere-meu morti dinaintea ochiloru mei, decatu cá din caus'a loru se vediu din nou pacea tieriei cutremurata, pe care dupa multe si mari calamitati o vediuramu din grati'a lui Ddiu restaurata abia. Deci conjuru pre toti, cati se tienu de patrioti adeverati, in numele lui Ddiu si alu patriei, cá de cumuva sunt preocupati de nescari opiniuni in favórea ungureniloru, se 'si le scótiá din mente; éra pe domni si magnatii ungureni refugiati la noi inca 'i rogu, se nu supere nici pe marii'a sa principele nostru, nici tiér'a cu lucruri de acestea neplacute si triste in consecentiele loru; se nu voiéscá a ne respлатi pentru bine cu perirea nóstra si a patriei nóstre.

Toti ceilalti membri, regalisti, deputati din comitate, din secuime si sasime votara asiá, cá principele se nu se amestece in afacerile Ungariei.

Dupa acestea diet'a se desfacù spre mare disgustu alu lui Michailu Teleki.

Intr'aceea aflandu si imperatulu nemtiescu, cá ce voiescu ungurenii refugiati in Transilvani'a, trimise pe unu omu alu seu in Transilvani'a la principele, prin carele 'lu rugà, cá se nù tiena parte ungureniloru, ii promise si conditiuni frumóse si mosii, déca se va lasa de planulu seu; éra lui Dionisie Banffy inca'i facù multe promisiuni in secretu, pentrucá sciá, cá acestu boieriu se bucurá de auctoritate mare la curtea principelui, de aceea 'lu inaltiá si la rangulu de baronu, care pe atunci era o raritate si se tinea in mare pretiu, numai cá se instraineze pe Apaffy de catra ungureni.

Inse mai totu pe atunci trimise si regele Franciei ambadori la principele cu daruri mari si cu órecare sume de bani, pentrucá se incépa armarea. Acestia avea misiunea, cá se invite pe Apaffy la guera in favórea unguriloru dicéndu, cá si regele loru va trimite armate mari in Ungari'a.

In midiuloculu acestoru diferentie mari de opiniuni, principele ne mai sciíndu de cine se asculte, se consultéza pe sub mana cu Michailu Teleki si se invoiescu, cá sub alte preteste se trimita agenti la Pórta; dara se mérga si unii dintre refugiatii magiari si se incerce, cá dóra voru indupleca pe divanulu turcescu, cá se dea voia principelui spre a maneca cu óste la Ungari'a. Acestora li se mai díse, cá se nu le pase nimicu de boierii din Transilvani'a, pentrucá acestia s'au dedatu la o viétiá molesíta si la repausu*), si numai pentru acésta desmenta pe principele dela guera; deci se se apuce de lucru.

Cei trimisi la Constantinopole propusera divanului atatu cererea principelui Transilvaniei, catu si a ungureniloru, apoi incunoscintiará si pe sultanulu. Turcii inse le respusera pe scurtu asia: „Principele Transilvaniei are pace in tempulu acesta; deci déca nu'lu ataca nimeni, se'si védia de tréba acasa; éra decumuva ar fi atacatu de cineva, potentele imperatu este gat'a de alu apara oricandu. Din contra de va cuteza se ésa in Ungari'a in contra vointiei imperatului (sultanului), nici se se mai re'ntórca; pentrucá potentele imperatu va afla principe pentru Transilvani'a.“ Éra catra refugiatii ungureni díse divanulu:

*) Ce e dreptu, cá acesta era unu mare adeveru, cá adica boieriloru si unguri si romani pe atunci le placea lenea si trandavi'a.
Not'a comp.

„Se se care din Constantinopole séu in drépt'a séu in steng'a; pentrucà potentele imperatu nu'si face de lucru cu nisce ómeni nebuni.“

Vediendu Michailu Teleki, cà planurile sale esu fòrte reu, pentrucà si déca indupleca pe principele la unele lucruri, dara Bánffy si Béldi ilu paralisaza preste totu, asiá se decise, cá pe ambii acestia se'i repuna, pentrucá apoi ajungendu elu prim'a persóna la curte, se faca orice'i va placea. Dara fiinducà acei doi boieri se intielegea fòrte bine intre sinesi, asiá era preste putintia a'i tranti pe ambii dintr'odata; deci Teleki se apucà de vechi'a sa practica si incepù a semena ura intre densii, pentrucà sciá, cà déca'i va imparechiá pe amendoi si va repune pe unulu prin celalaltu, atunci ii va fi usioru a pierde si pe alu duoilea. Tocma a'zia se si intemplà. Teleki se fatiaria, cà este amicu bunu cu amendoi, apoi cumu era si omu sprintenu, facea visite dese candu la unulu candu la altulu, atatu la curte, catu si pe la casele loru, inse cu atat'a prudentia, incatu nici unulu se nu simtia planurile lui.

De ací incolo cronicariulu Cserei descrie pe nóua pagine istori'a ucideri lui Dionisie Bánffy, incarcarea lui Pavel Béldi si a mai multoru magnati ardeleni din porunc'a lui Apaffy sub titlu de conspiratiune mare; acestu episodiu inse din istori'a Transilvaniei este atatu de interesantu si instructivu, incatu ne e preste putintia a'lu reproduce aici in aceste colóne fòrte marginite numai dupa Cserei asia, incatu se damu o icóna autentica a acestoru evenimente, prin care apoi se dete ocaziune, cá mai tardiù boierii se formeze éراسi dóua partite fòrte aprigu pronunciate, adica cea tureésca si cea nemtiésca. Istoricultu Alecsandru Szilágyi isi luà asupra'si sarcin'a de a compune si din acelu tempu dóua monografii rotundite destulu de bine, la care consultà nu numai pe Cserei, ci si pe ceilalti cronicari contemporani. Cunoscutorii de limb'a magiara le voru afla pe acestea in cartea lui titulata Martirii*), éra noi dorimu, cá se se afle cineva, care se le traduca si in romanesc. Intr'aceea noi trecemu la

Anulu 1677. In acestu anu principele incepù se pricépa, cà oricum, elu fu sedusu prin denuncianti, cá se arunce in prinsóre pe atati magnati, dintre carii cativa era inchisi in Fagarasiu. Principele adica provocase mai de multe ori pe denuncianti, (carii inca era mai totu din boierii mari), cá se produca odata probe de valóre juridica in contra arestatiloru, pentrucá se'i póta da in judecat'a tieriei, precumu se dícea pe atunci. Denunciantii alergara destulu pana si dupa marturii mintiunóse, inse nu aflara nici de aceste. Intr'aceea Gavriilu Haller si altii, carii nu era arestati, facea totu ce putea la Apaffy, pentrucá se dea libertatea celoru incarcerati. In fine principele se induplecà, inse sub conditiuni fòrte aspre, precumu i le sioptise Teleki, cá adica se dea garantia

si totuodata reversale inscrisu, ca déca voru scapa, nu'si voru resbuna de nimeni si nu'si voru mai cauta nici unu dreptu; ca adica dupa legile acestei tieri denunciantii perfidi si mintiunosi convinsi fiindu prin tribunale de blastemati'a loru, avea se suferi paenam talionis (ochiu pentru ochiu etc.). Arestatii inse primindu alte conditiuni, respinsera pe cea mai delicata, isi pastrara adica dreptulu de a persecuta pe denunciantii. Acésta desplacù fòrte lui Mich. Teleki, boieriloru Bethlen si Clemente Mikes (unulu dintre strengarii din dílele sale). Deci acestia iritara si mai multu pe Apaffy, din care cauza acesta trimise arestatiloru acésta resolutiune: „Déca nu ve trebue libertatea, ve voiu trimite in temnit'a dela Cetatea-de-pétra, cá pe Davidu Zolyomi; acolo se ve mance peduchii, pana veti peri.“ — Vediendu arestatii, cà nu potu scapa in altu modu, dupa captivitate de unu anu si cateva septemani acceptara tóte conditiunile, dupa care fusera liberati abiá.

1678. Dupace scapà Pavelu Béldi, aflà successive despre infamele practice ale lui Mich. Teleki si isi aduse amente de cuventele sociei sale, din care un'a parte se si implinise asupra capului seu*). Deci vediendu elu, ca acumu M. Teleki apucà intru tóte deasupra si cà póta pe principele de nasu oricum ii place, éra pe ungureni ii ajuta pe fatia, prin urmare, cà elu va incurca si tier'a nóstra in trebile acelora, cá patriotu bunu prevediendu, ce calamitati intricosiate voru urma preste patria, ne mai pasandu'i de periculu personalu, mai voí se se puna in risicu pe sinesi si famili'a sa, decatu se suferi ruin'a invederata a patriei. Deci elu incepù a se consulta in secretu cu toti aceia, pre cati ii cunoscea de adeverati patrioti, pentrucá se pre'ntempine acelu reu mare si se scape patri'a de tiranismulu lui M. Teleki. Cei carii conspirara cu Béldi spre acelu scopu, au fostu: comitele Ladislau Csáki, cumnatu-seu, Ioanu Haller, Georgie Kapi, Stefanu Daniel, Stefanu Lázár, Sam. Kálnoki, Ioanu Bethlen, Stefanu si Lazaru Apor, Sigismundu Belényi, Toma Domokos, Valentinu Kálnoki, Cristoforu Pasko si alti mai multi, atatu magnati, catu si parte mare a boieriloru din Secuime. Toti acestia se invoira intr'unu punctu ca: pre catu tempu va fi Mich. Apaffy principe alu Transilvaniei, tier'a nici odata nu va avea pace, pentrucà este omu usioru si venturaticu, incatu curtenii sei ilu indupleca la totu felulu de blastemati, éra pe patrioti ii denuntia cu tóte relele, apoi oricatu se apara densii, Mich. Teleki si alti cativa, precumu Stefanu Naláczí,

*) In dio'a in care venise Mich. Teleki la Pavelu Béldi in Bodil'a, pentrucá se'lu induplece la subscrierea actului de acuzatiune in contra lui Dion. Bánffy, nevast'a lui Béldi, o secuiénca trufasia, ascultandu vorbele barbatiloru la usi'a incuiata, incepù se sbiere si se suduie pe Teleki cumu ii vení la gura si rogà pe barbatu-seu, cá se nu asculte de acelu omu blastematu si fara consciintia, ca'lu va repune si pe elu dupa Bánffy. Teleki catranitu si rusínatu, indemnà pe Béldi, cá se 'si bata nevast'a, cà de ar fi a lui, 'iar scóte ochii din capu.

*) Vértanuk. Történeti tanulmányok. Pest. 1867.

Lad. Székely si Clemente Mikes nu voiescu binele, ci perirea principelui si a patriei, deci ar fi, cá principele se le dea drumulu dela curte; elu inse este atatu de preocupatu, in catu neci odata nu'lu vei face se dea altora crediementu; tocma inse déca l'ai si face, dóm'n'a fiindu una femcia aspra si cerbicósa, totuodata legata asia de aprópe prin consanginitate cu Mich. Teleki, ar fi preste putintia a instraina pe dóm'n'a de Teleki, pe care ea este gata de a'lu apara cu orice midiulóce, pentrucà scie bine, ca acmù dupa mórtea lui Dionisie Banffy nu mai e nimeni, carui se se póta increde asiá, cá lui Teleki, apoi fiindu si dóm'n'a unгурéna (din Ungari'a), cá si Teleki, ea la una miie ardeleni nu da atatu crediementu, catu unui singuru Teleki; de aceea tocma de s'aru si rescu (conspiratorii), elu in acelu momentu se va si trage sub scutul dómnei, de unde apoi nu'lu voru potea scóte cu bun'a; éra déca se voru apuca de tréba cu forti'a si cu armele, atunci Teleki indata va baga in capulu principelui, cá insurgentii voiescu se dea din tíera chiaru pe acesta, si asia, dísera insurgentii, vomu pati-o catu de reu, pentrucà ne voru infera de rebeli si ne voru rapedí in perire. Deci, adausera conspiratorii, dupace amu ajunsu pan' aici, mai bine este, cá se ne rescuam pe fatia deadreptulu in contra principelui, pentruca elu isi violà mai tóte conditiunile, pe care jurase in fati'a tieiei, in catu din caus'a acésta noi inca nu'i mai suntemu datori cu fidelitate si supunere, pentrucà acestu omu a resturnatu legile patriei nóstre, a sfarmatu libertatile nóstre nobilitarie, si acumu ar voi se repuna tíer'a intréga, pentrucà nu e indestulatu numai cu frumosulu principatu alu Transilvaniei*), pe carele nici odata nu'lu meritase si de carele nici cá a fostu capace, ci elu visaza si la regatulu Ungariei; apoi si acea vitia rea de romanu mârsiavu, acelu Teleki, carele venise cu duoi cai in Transilvani'a, si acumu apucà pe dinaintea atatoru boieri patrioti adevérati, si ajunsu la una dómnia atatu de mare, de carele nici cá ar fi cutezatu se viseze, acumu aspira la palatinatulu Ungariei**). Din acestea cause consiliulu nostru (alu conspiratoriloru) este, cá dumneata jupane Pavele Béldi, care ai in mana armele secuiesci, cu ajutoriulu lui Ddieu se te apuci de lucru si impreuna cu noi se scapi acésta tíera din acestu jugu greu; éra dupa aceea se alegemu unu principe tieiei, carele se ne scia guberna

*) Atunci domni'a Transilvaniei se intendea pana in Banatu si pana in Muramurasiu. Not'a comp.

***) Acestu pasagiu suna in originalu asia: „S az a roszt hitván oláh faj is, Teleki, a ki két lóval jött vala be Erdélyben, s ennyi sok urí igaz hazafainak eleiben állt, s olyan uraságot kapa, melyről álmodni sem mert volna, magyarországi palatinusságra áhítozik.“

Din scrutarea cu luare-amente a croniceloru si altoru documente va esi, precumu credemu noi, cá in consiliulu si la curtea lui Apaffy celu pucinu diumatate era romani, inse romani calviniti, éra unii papistasiti, adica amici ai iesuitloru. Nalátzi inca era romanu; Székely era ruditu cu metrop. Sava s. a. s. a.

elu pre noi, éra nu se'lu guberne altii pre elu. Totuodata conspiratorii se mai provocara si la ajutoriulu turcescu observandu, cá déca aceia voru afla despre planurile lui Apaffy si ale lui Teleki, de siguru ilu voru destitui si voru ajuta pe conspirati; éra pentrucà acestia se fia si mai siguri, se dea turciloru bani din greu, pentrucà la turci mai multu ajuta banii decatu dreptatea, si in fine piele pentru piele, pentrucà ei oricum, au se aléga intre viétia si mórte.

Cserei sustiene, ca P. Béldi respinse acelu planu alu conspratoriloru dicúndu, cá acestu principe ajunsu la tronul prin o prevedentia miraculósa, ca'i sunt datori toti cu fidelitate, cá fara perjuriu nu se potu rescu in contra lui; pentrucà de si elu a violatu conditiunile in multe moduri, acésta inse nu o facè din reintia, ci din usiorimea mentei, la indemnurile lui Teleki si ale celorulalti curteni, prin urmare culp'a se póte imputa mai multu acestora; éra déca conspiratorii voru solicita la Pórta schimbarea domniei, atunci nebunulu Niculae Zolyomi va promite turciloru sume mari de bani, éra acestia far' a mai întreba dupa calificatiunile lui, ilu voru impinge de domnu alu tieiei, si atunci tíer'a ce ar fi castigatu? Apoi dara ce voiá Béldi? Dupa cronicariulu Cserei éca ce. Béldi mai antaiu protestà si se jurà, cá elu nici decumu nu aspira la dómnia, ci numai la salvarea patriei, éra apoi propune conspiratoriloru, cá ei toti se trimita la principele, pentrucà se céra la man'a loru pe Teleki si pre ceilalti membrii ai camarilei, carii indémna pe principele la tóte lucrurile rele si conturba pacea tieiei; éra déca principele nu 'iar da pe aceia de buna voia, atunci conspiratii se'i smulga din manile lui cu bratiu armatu, apoi se'i dea in judecat'a tieiei spre a fi condamnat, éra langa principe se aléga consiliari dintre patrioti, carii se guberna tíer'a dupa legile ei.

Dupa multe dispute conspiratii se invoira intre sine asia, cá dupace tocma pe atunci era se se deschida diet'a tieiei la orasielulu Cinculu-mare, Pavelu Béldi, carele era generalu comandante preste militi'a secuiesca, convocandu-o pre acésta, conspiratorii se mérga la dieta armati, unde apoi nepericlitandu intru nimicu persón'a principelui si pe membrii dietei, se puna manile pe Mich. Teleki si pe complici'ei sei, séu cu bun'a séu cu forti'a, apoi se'i dea in judecata totu la acea dieta.

Indata dupa acestu concludu, ostile secuiesci din Trei-scaune, Ciucu, Odorheiu se si sculara la comand'a lui Pavelu Béldi cá generalu, insele nici unii nu scia, ce scopu va fi avendu acea insurectiune. Intr'aceia altii scrisera pe sub mana lui Mich. Teleki, cá se se pazésca, pentrucà de nu, ii va fi de capu*). Atunci Teleki alérga la principele si'i spune cumu ii veni lui mai bine, cá adica Pavelu Béldi are de scopu, a

*) Adica unii dintre conspirati se facura tradatori ai factiunei, canu precumu se intempla in cele mai multe casuri de natur'a acestuia. Not'a comp.

induplece pe secui, pentrucá se'lu aléga pre elu de principe. Apaffy spaimantatu fuge in capu de nópte la Fagarasiu. (De unde fuge? Nu se spune.) Teróre extraordinaria in tóta tiér'a. Grigorie si Lupulu Bethlen si altii, fugu care incatrau potu; déca inse Pavelu Béldi nu ar fi tandalitu, ci ar fi purcesu dreptu asupra celoru din camarila, aflandu'i nepregatiti, usioru era se puna man'a pre ei. Elu inse crediù cà este de ajunsu a le arata arm'a, pentrucà acmù principele sparietu, se va smulge fara greutate din midiuloculu factiunei lui Teleki. Totu Béldi scrise principelui in tonu umilitu, cà elu n'a ridicatu armele in contra mariei sale, ci numai in contra consiliariloru blastemati.

Béldi s'a insielatu cumplitu, pentrucà principele chiamandu la sine pe boierii din ceealalta factiune, sculà totu-odata ostirile dela fruntaria, cumu si pre secuimea, cata nu se sculase la comand'a lui Béldi, éra lui Grigorie Bethlen si lui Clemente Mikes ii dete comand'a preste acelea si le porunci, cá se manece dreptu in contra lui Béldi, éra in Secuime manà comisari cu insarcinare, cá se le spuna, cà toti cati nu se voru rupe de catra factiunea lui Béldi, voru fi condamnati la iobagia (sclavia) perpetua, ei si posteritatea loru. Vediendu Béldi ca nu e gluma, rechiamu si partea militiei pe care o lasase pe acasa; era inse prea tardú. Grigorie Bethlen a si ajunsu cu óstea sa spre Trei-scaune, de unde apoi trimise pe Mich. Vay si Ladislau Csáki la Pavelu Béldi, care atunci se aflá la Bodila*), pentrucá se'i ofereze grati'a principelui. Inse Béldi inca primise scrisori secrete, in care i se spunea, cà de i s'aru oferi una suta gratii, se nu le accepteze, pentrucà ilu voru insiela de siguru, precumu au insielatu si pe Dionisie Banffy. Asia Béldi ne mai perdiendu tempulu, plecà nóptea cu sierbitorii sei si fugí prin strimtórea dela Buzeu in Romani'a, éra soçi'a si fetiorii ii lasà acasa in cea mai mare calamitate, pentrucà venindu ómenii lui Apaffy, depredara tóta averea lui, éra din curtea dela Bodil'a nu lasara pétra pe pétra, éra pe socia si fetiori ii aruncara in temniti'a dela Gherl'a, unde dens'a si murí dupa cativa ani. Partea cea mai mare a mo-siiloru lui Béldi fu confiscata, inse asia, cà din acelea dóua mai mari le luara cei doui Bethlen**), éra cele din Trei-scaune le rapí Clemente Mikes. Pana la casulu lui Béldi secuii chiaru si pentru not'a infidelitateri nu'si perdeu averile, ci numai capetele; de atunci incóce au mai patítu si altii totu asemenea.

Cronicariulu nu spune, in care parte a anului 1678 s'a intemplatu acea insurectiune condusa atatu de miserabilu, ci dupace suspina profundu pentru ruin'a patriei si a drepturiloru ei, sare indata la anulu 1679, la care arata, cà cu Pavelu Béldi au mai fugitu in

*) Bodil'a, comuna ce se afla in distantia camu de 3 óre dela Brasiovu.

**) Un'a din cele dóua familii Bethlen inca se trage din romani, din care cauza episcopulu I. Lemeni la mas'a ce a datu in 16. Maiu 1848 ii si inchinà in sensulu acesta.

Romani'a si alti boieri fruntasi, precumu Lad. Csáki, Tom'a Domokos, Lazaru Apor, Valentinu Kálnoki, Cristoforu Pasko, Sigism. Belényi; éra din Romani'a trecura dreptu la Constantinopole, inse totu certanduse intre sine, din cauza cà, precumu díce cronicariulu, Csáki, Apor si Domokos fiindu „papistasi inversiunati,“ propunea lui Béldi ne'ncetatu, cà déca se va face elu principe alu Transilvaniei, se se invoiésca la rechiamarea iesuitiloru, carii fusesera proscrisi de multu din tíera; ii mai cerea si alte condituni, pe care inse elu le respingea cu man'á. Acei refugiatu, de si primiti bine la inceputu, mai tardú au patít'o destulu de reu cu turcii, pentrucà Apaffy n'a interdictu a trimite si elu la Constantinopole cincii agenti cu dóua sute de pungi. Turcii cerura dela Béldi eu 70 de pungi mai multu, pentrucá se midiulocésca alegerea si confirmarea lui de principe, elu inse nu se invoi cá se dea nici macaru o lascaia. Atunci turcii ilu dechiarara de nebunu si mai tardú ilu aruncara in prinsórea cunoscuta in istori'a turcésca sub numele de edicula, unde a si muritu si inca precumu se póte combina din unele date, ucisu prin veninu, pe care i l'ar fi subministratu Ladislau Székely prin vreunu asasinu, carui i s'aru fi promisú dóua sute galbini, din care suma inse Székely ii numerase nainte numai una suta, éra dupace vediú pe Béldi mortu, denegà asasinului a dóua suta, din care cauza acelu turcu asasinu venindu la feréstr'a lui Székely, ii strigà in audiulu tuturoru: „Mei cane paganu, m'ai insielatu, m'ai pusu se omoru pe Béldi, si acmù totu nu'mi platesci.“*)

In urm'a insurectiunei se trecù dieta la Fagarasiu, unde cativa boieri mari fusera éراسi arestati si condamnati la inchisori grele, éra intre aceia fu si tatalu cronicariului, carele a robitu siepte ani si optu luni.

(Va urma).

Studia statistice.

(Continuare).

Trecemu la nasceri.		Se nascura in tóta tiér'a		
copii:		Baieti	Fete	Sum'a
Rom.-catolici	1863	5204	4772	9976
	1864	5792	5156	10948
	1865	5182	4883	10065
Greco-catolici	1863	10620	9862	20482
	1864	10973	10063	21036
	1865	11081	10196	21277
Greco-orientali	1863	10683	10038	20721
	1864	11813	10885	22698
	1865	10968	10172	21140
Luterani	1863	3378	3312	6690
	1864	3596	145	7041
	1865	3392	3175	6567

*) Acestu Székely, unu omu éراسi fórte blastematu, e cunoscutu si din istori'a bietului metrop. Sav'a. Not'a comp.

		Baieti	Fete	Sum'a
Elvetici	1863	5290	5173	10463
	1864	5402	5192	10594
	1865	5455	5226	10681
Unitari	1863	869	856	1725
	1864	953	917	1870
	1865	975	931	1906
Israeliti	1863	212	160	372
	1864	213	162	375
	1865	211	173	384

Sum'a totala fara respectu la religione au fostu:

in anulu	1863	36256	baieti,	34173	fete,	sum'a	70429.
" "	1864	38703	"	35841	"	"	74544.
" "	1865	37264	"	34756	"	"	72020.

Intre cate 1000 de nascuti au fostu asiadara in tota Transilvani'a 517·1 baieti si 482·9 fete; intre romani 519·3 baieti si 480·7 fete, intre magiari 514·5 baieti si 485·5 fete, intre sasi 510·6 baieti si 489·4 fete.

Dintre tóte tierile, cari se tienu de monarchi'a austriaca, nu intrece nici un'a patri'a nóstra cu proportiunea acést'a.

Privinduse momentulu legitimitatii copiiloru nascuti, aflamu urmatórele cifre:

		Legiuiti	Nelegiuiti	Sum'a
Rom.-catolici	1863	8771	1205	9976
	1864	9521	1527	10948
	1865	8688	1377	10065
Greco-catolici	1863	19605	877	20482
	1864	20011	1025	21036
	1865	20135	1142	21277
Greco-orientali	1863	19927	794	20721
	1864	21771	927	22698
	1865	20232	908	21140
Luterani	1863	6316	374	6690
	1864	6588	453	7041
	1865	6186	381	6567
Elvetici	1863	9647	816	10463
	1864	9810	784	10594
	1865	9559	1122	10681
Unitari	1863	1610	115	1725
	1864	1739	131	1870
	1865	1764	142	1906
Israeliti	1863	370	2	372
	1864	373	2	375
	1865	384	—	384

Intre cate 1000 de nascuti au fostu dupa diferitele parti ale tierii in:

		Legiuiti	Nelegiuiti
Comitatulu	Albei de josu . . .	946·5	53·5
	Albei de susu . . .	916·5	83·5
"	Cetatei de balta . . .	943·8	56·2
"	Turdei	946·5	53·5
"	Clusiului	938·7	61·3
"	Dabacei	955·5	44·5
"	Solnocului	965·7	84·3
"	Uniadórei	967·4	32·6
Districtulu	Fogarasiului	957·1	42·9
	Nasaudului	924·5	75·5
Scaunulu	Odorheiului	914·0	86·0
	Treiscaune (Háromszék)	859·7	140·3
"	Ciucului	892·4	107·6
"	Muresiului	938·9	61·9
"	Ariesiului	961·3	38·7
"	Sibiului	924·2	75·8
"	Sighisórei	916·8	83·2
"	Mediasiului	941·1	58·9
"	Sebesiului	958·2	41·8
"	Cincului	971·6	28·4
"	Cohalmului	951·1	49·9
"	Mercurei	951·0	49·0
"	Noerichului	945·0	55·0
"	Orestiei	929·4	70·6
Districtulu	Brasiovului	919·4	80·6
	Bistritiei	926·9	73·1

Cu privire la natiunalitate au fostu intre cate 1000 de copii nascuti:

La Romani	935·5	legiuiti,	64·5	nelegiuiti.
" Unguri si secui	895·6	"	104·4	"
" Sasi	940·5	"	59·5	"
In tóta tier'a	940·5	"	59·5	"

Resultatulu e batatoriu la ochi. Cifr'a cea mai nefavorabila, adeca percentulu celu mai mare de copii nelegiuiti se arata la secui, pre candu in comitatele magiare in Ungari'a se gasesce resultatu favorabilu, adeca put'ni copii nelegiuiti. Cifr'a copiiloru nelegiuiti in Transilvani'a cresce in mesur'a, in care numerulu locuitoriloru magiaru intr'unu ténutu este mai mare, asia, incatu Treiscaunele (Háromszék) arata cifr'a cea mai mare, adeca 140·3 nelegiuiti si 859·7 legiuiti intre cate 1000 de nascuti. Ér' la din contra unde locuesce poporatiune romana mai mare, e si numerulu copiiloru nelegiuiti mai micu, precumu in comitatulu Uniadórei 32·6, alu Solnocului 34·3, in scaunulu Ariesiului 38·7 si in districtulu Fogarasiului 42·9 intre cate 1000 de nascuti.

Orasiile cele mai impoporate inca au mare parte la numerulu copiiloru nelegiuiti. S'au nascutu:

		L e g i u i t i								N e l e g i u i t i							
		R.-cat.	Gr.-cat.	Gr.-or.	Luter.	Elvet.	Unitari	Israeliti	Sum'a	R.-cat.	Gr.-cat.	Gr.-or.	Luter.	Elvet.	Unitari	Israeliti	Sum'a
In Clusiu	in an. 1863	269	41	5	27	288	23	32	685	101	23	1	—	40	1	—	166
	1864	307	119	8	24	298	26	26	808	119	28	3	5	41	3	—	200
	1865	256	117	5	33	293	27	20	751	101	36	2	5	57	3	—	204
" Sibiu	1863	145	21	100	224	19	—	—	509	55	9	13	24	12	—	—	113
	1864	150	24	74	247	20	—	1	516	48	14	18	56	16	—	—	152
	1865	165	24	61	240	16	—	6	512	48	7	11	41	15	—	—	122
" Brasiovu	1863	187	—	332	226	37	—	11	793	43	—	25	16	8	—	—	92
	1864	180	—	398	231	36	—	5	850	48	—	35	17	10	—	—	110
	1865	236	—	323	219	43	—	7	828	37	—	23	18	17	—	—	95

Clusiuul si Sibiuul au proportiunea cea mai nefavorabila, de órece in aceste doue cetati sunt 20% copii nelegiuiti, pe candu in Brasiovu numai 10%.

Dintre toti copiii nascuti in Transilvani'a s'au nascutu:

Anulu	M o r t i								Sum'a totala a celoru vii si mortu nascutu		
	R.-cat.	Gr.-cat.	Gr.-or.	Luter.	Elvet.	Unitari	Israeliti	Sum'a	baieti	fete	la olalta
1863	116	91	120	173	61	3	5	569	365	74	344
1864	130	91	155	229	49	5	8	667	390	81	361
1865	111	77	122	253	51	5	1	620	376	33	350

Intre cate 1000 de nascutu au fostu in tota Transilvani'a 991·6 vii si 8·4 mortu, si adeca la Romani 994·9 " 5·1 " la Unguri 992·3 " 7·7 " la Sasi 968·8 " 31·2*) "

Numerulu celu mare de copii nascutu mortu la Sasi e batatoriu la ochi. (Va urma).

Nou Abecedariu romanescu

s'eu

ELEMENTE DE LECTURA SI SCRIERE

lucrate dupa celu mai nou metodu de

I. C. Massimu si I. Badilescu, profesori.

(Fine).

6. Venimu acuma la partea cea mai delicata a abecedariulu nostru, la partea a treia, careia nu in desiertu amu datu titlulu Crestinismu si Româ-nismu, titlu asupra caruia tragemu tota luarea a

*) Acesta cifra este a se combina de aproape cu cifr'a de susu a prunciloru nelegiuiti. Totu acilea lectoriulu e constrinsu a reflecta si la afurisita sistema de doi prunci, combatuta ca de 18 ani inoce prin acte oficiali si prin foile germane. N. Red.

mente a inveziatoriloru; caci in elu se coprende pe scurtu spiritulu acestei a treia parte, si acestu spiritu coprende ursita nostra ca Romani, si ursita tieret nostre, scopulu celu den urma, pentru care inveziamu si crescemu tenerimea nostra romanesca. Fienduca asupra acestei parti nu avemu se damu mai la vale alte deslusiri particulare, vomu intra aci in mai multe amenunte, ca se punemu si pre alfi in stare de a intelege asia, cumu o intelegemu si noi, si de a o aplica cuvenitu spiritulu ce o insufletesce.

Si mai antaiu pren uã vechia traditiune la tote abecedariile nostre se adaugu si ore cari rogatiuni. Noi tinemu, cumu cautã se tina totu Romanulu binecugetatoriu si cu mente sanetosã, care den animã dorece redecarea poporulu romanu pren uã buna si temeinica inveziatura si crescere, tinemu forte tare la sentimentulu religiosu, tinemu ca fii si nepotii nostri se fia buni crestini, cumu au fostu si parentii si moii nostri; caci inca uã data: scopulu den urma alu totei inveziature si crescere este desvoltarea cugetarei si inalziarea iei pana la funtana binelui, pana a Domnedieu, si adaparea animei cu iubirea de acestu bine si dorentia ferbente de a lu lucra, cu alte vorbe: scopulu, la care tintesce tota inveziatura si crescerea este formarea unu bunu caracteriu, si omu adeveratu bunu nu pote fi fora sentimentulu religiosu. Nemica insã nu pote sterge si ucide sentimentulu religiosu in anima copilulu mai multu ca uritiosa indetorire, ce i punemu pre capu, de a invezia lucruri ce nu intielege si de cari elu nu pote decatu se remana rece cu anima, cumu suntu pentru densulu mai tote ideele dogmatice, de cari suntu pline rogatiunile prescise de sãnta nostra besericã. De acea noi amu fi vrutu se rupemu cu acesta traditiune, care duce dreptu la uciderea a totu ce face marirea omulu si pren acesta la unu tristu fiitoriu pentru noi toti Romani ca natiune; si amu fi vrutu si potutu face acesta cu atatu mai multu, cu catu cele ce s'au datu in partea a doua, suntu indetula-

torie spre a face se immugurască în mintea și în sufletul copilului ideea și sentimentul religios în modul cel mai firesc și mai convenit pentru cruda copilărie. Mai multe cuvinte însă ne au oprit de a face acestu pasu. Antău mulți copii veni în școală cu multe den aceste rugățiuni învețiate păpăgalesce pre vii graiu în casa părentescă; și pre urmăre reulu fiendu începutu, noi învețiatorii suntemu detori se căutăm nu numai a lu stavilă, ci a și scote den elu totu binele ce putem. Alu doilea, mare parte de părenți, mai alesu țieranii credu că fiii lor nu înveție nemica și că și perdu tempulu în școală, decât nu i audu recitându pre beserice și a casă rugățiunile prescise de beserecă. Acesta este una den causele, pentru cari ei se arătă atât de inderetnici a și trâmeste copiii la școală, cu totă îndetoria ce le impune legea înștrăționii; și noi învețiatorii suntemu detori a ne folosi de verce meșlocu morale spre a combate și învenge această inderetnicie a părenților. De acea amu și datu câteva den aceste rugățiuni cu slove sau litere cyrillice, ca se pótă copii ceti, cându mergu la beserecă în zilele de serbători, pre cărțile beserecesci și a avé astufelu a mână unu potericu meșlocu de desvoltare religioasă în înțelesulu creștinismului. Mai tóte abecedariile ce domnescu astăzi în școlile noastre, încă dau literile cyrillice într'ună tabelă alătura cu cele romane, dera aci se mărginescu, și nu presentă copilului ca modelu de lectură și materie de esericiu neci macaru diece rânduri scrise cu litere cyrillice, și acesta den dorenția de a fi scurte ca în tóte cele alte părți ale lor. Aci dera este locul, înainte de a merge mai departe, se respundem la ună imputare, ce multi den colegii sau socii nostri de învețiamentu aru fi póté tentati se facă cârtii noastre, creștindu că noi amu fi uitatu că scurtimea e una den caletățile de căpetenie ale unei cărți didactice, ce este a se pune în mânele fragedei copilărie. Nu; noi nu amu uitatu neci etatea celor cu este destenată cartea; neci că scurtimea este ună caletate, ce se cere de neapăratu dela uă asemenea carte. Dera se ne înțelegem bine. Uă carte de 100 de pagine este fórte scurtă, decât coprende numai ce se cade asupra obiectului de care scie, și deca cele scrise sunt puse în șirulu și regula cerută de menea sănătoasă; și den contră altă carte scrisă asupra aceluiasi obiectu, coprenđu numai diece pagine, este prea lungă, decât coprende ce nu se cade, decât cele scrise sunt reu înșirate, și decât pre lengă tóte aceste cartea se și aplecă după unu metodu necuvenitu. Astufelu vechiele abecedarie dela uă sută de pagini și mai bine, ce coprendu cele mai multe den ele, s'aru póté reduce la șapte optu pagene, după materia de cunoscentia ce imbrăcioșieșia. Nu e asia că astufelu ar fi mai scurte, după ideea celor ce înțelegu reu scurtimea? — Noi însă șicem, foră se ne temem că vomu fi dati de mențiune, șicem că abecedariulu nostru cu cele 150 de pagene ale sale este cu neasemenare mai scurtu decât vechiele abe-

cedarie reduce la cele 10 pagine, în cari ar póté încăpé materia, ce ele coprendu; și ca se nu se credă că vorbim numai după închipuiri și fantasie ale capului nostru, rogăm pre colegii nostri de învețiamentu se fiă bene incredințiați, că ce șicem, șicem den incercare. Nu vomu aduce dera esemplulu școlilor primarie den alte țiere, de frică se nu ni se obiecteșie că pre acolo copii de etatea copiilor nostri, cari incepu școală, sunt de altă natură; ci vomu spune că cu copii așa de cruși ca și cei ce intră în clasa I. primarie a școlilor noastre, cu copii totu de Românu, cu copii totu așa de pucinu desvoltați, ba încă și mai pucinu desvoltați, pentru că veni în școală den casa părentesca foră se scie atăta limbă românescă, câtă scie ai nostri, la școl'a Macedoniană noi amu făcutu în trei luni mai multu decât amu pusu în noulu abecedariu, pentru a căru aplecare învețiatorii nostri despunu în clasa I. de unu tempu de 25 de ori mai îndelungu decât amu póté noi despune la școl'a Macedoniană; căci ei au înainte 10 lune și în fia care și de lectiune câte 5 ore în locu de doue și mai puține, de cari amu póté noi despune. Bună voenția dera, tragere de animă și devotamentu pentru luminarea copilăriei noastre, pre care jace mântuirea și gloria patriei noastre; bună voenția numai se fiă de partea noastră a învețiatorilor, și suntemu bine incredințiați că totulu se va face; chiamați a adăpa pre copii și de înalta învețiatură a bunului Iesusu, noi mai antău se cade se fimu până în fundulu înimei petrunși de densa și se o traducem în faptele noastre; și Iesusu a șisu: de veți avé credenția numai cătu grăunțulu de mustariu, veți șice muntelui: mutăte den locu; și se va muta. — Dera se ne întorcem acolo de unde ne amu abătutu.

Amu șisu că alu doilea cuventu, pentru care amu păstratu datena de a pune în abecedariu órecari rugățiuni beserecesci, este că multi părenți credu, că fii lor și perdu tempulu în școală, decât nu i audu cătu mai curendu după întrare în școală recitându de aceste rugățiuni. Amu șisu însă totu de uă dată, că aceste rugățiuni sunt plene de idee dogmatece, cari sunt cu totulu neînțelese pentru copilu și ucidetorie de menea, decât i se voru da se le înveție pre den aforă foră înțelesu. Ca se incongiurăm dera pericululu, pre care den meșloculu celu mai potericu de innobilire și de înălțiare a omului la adeverata lui demnitate și mărire s'ar face unu meșlocu de injosire și de infricioșiată indobitocire și demoralizare, a căutatu se introducem pre copilu pasu cu pasu în tótă economia creștinismului, foră a căreia înțelegere copilulu va recită numai ca unu păpăgalu verce rugățiune și va ștrica astufelu și mintea și sufletu. Acestă introducere s'a făcutu în modul celu mai firesc și mai ușoru de înțelesu pentru copii. Incă den partea a doua mintea copilului s'a înălțiatu, pre cătu se póté ea înălția, cotră ună fiiență care a făcutu tóte, ține tóte, este pretotendine, scie tóte, îngrijesce

de tóte și este pren urmare prea bună; încă den partea adoua elu a luatu unu pregustu de nemorirea sufletului seu. Partea a treia incepe déră cu reamintirea acestoru idee. — Cumu a făcutu însă Domnedieu lumea și pre omu? — De ce a făcutu Domnedieu pre omu? — De ce l'a pusu aci pre pământu? — De ce, decât Domnedieu este prea bunu, se fiă reu in lume, reu fisicu sau corporale, cumu: frigu, sete, mórte s. c. l.? — Ecă atâtea întrebări, ce se redecă de sene in cugetarea copilului; și acestea aducu de sene altă întrebare și mai mare: se póte se scăpâmu de aceste rele, și cumu se póte? — Tótă legea nóstră domnediească, totu crestinismulu stă in respunsulu la aceste mari și dătătorie de viață întrebări; și acestu respunsu ne amu străduitu a lînchide in câteva paragrafe, den cari se compune partea a treia, și a lu presenta sub forma cea mai intielésă pentru copii, sub forma năvătivă (povestitoria), care pentru adeveturile religiose este metodu intuitivu însuși, invețiătorii voru prepăra acéstă parte inainte de a incepe lectura iei, ca și tóte cele precedente, in lecțiuni făcute pren viu graiu: căci numai pren acésta ideele capetă viață și astfelu trecu ușoru in mentea copiiloru, pre cându lirera mórta, foră ajutoriulu graiului, ferecă cugetarea loru, o stringe, și o omóră. Invețiătorii se nu uite unu minutu, că pentru copilulu inceputoriu nu se potu întorce foră grele urmări cei trei termeni ai legii fundamentale de invețiatură, adecă: cugetare, vorbire, scriere (ceti-re). In năvățiunile nóstre noi neamu straduitu a coprende pre scurtu și sub uă formă simplă și ușóră tóte, câte potu duce la înțelesulu sântei nóstre religiiuni, căutându totudeună dată a urma și cu aceste năvățiuni uă regulă fórte insemnată a artei de a inveția, și care sună așa: fă ca copilulu se védă lucrulu, ce supuni intuițiunei lui, de tóte părțile și pre tóte feciele. Nu foră scopu déră noi amu spusu intre năvățiunile nóstre ici că nascerea Mântuitoriului se serbédia la 25. Decembre și că acéstă mare in templare sierbesce de eră noue Crestiniloru; dencolo că serbătórea descensiunei (pogorirei) Sântului-spiritu se numesce și Rosalie, pentru că pre atuncea incepu a in flori rosele. Astufelu cugetarea copilului se devóltă in modulu celu mai firescu, invețiându in pucinu tempu a se mișica in tóte direcțiunile; astufelu, ca ce luminâmu spusa nóstră cu unu exemplu, aflându copilulu că vorba rosalie vene dela rose (trandafiri), cugetarea lui se inveția a petrunde cu incetulu și firesce in cunoscentia limbei sale. Cu tóte acestea nemica nu impededă pre invețiători, ca in lecțiunile orali de făcutu asupra materiei den partea a treia se adaugă dela inșif și alte amenunte, spunendu le, de exemplu, că unele serbători, cumu: Craciunulu, Sântă-Maria s. c. l. suntu nemobili sau stabili, pentrucă nu se mișică orecumu, ci cadu totu in aceeași ți a anului; altele den contră, cumu: Pascele, Inalțiarea, Rosaliele s. c. l. suntu mobili sau nestabili; pentrucă se mișică orecumu, nu stau și nu

cadu in aceeași ți a anului; nemica nu impededă pre invețiători, ca in lecțiunile loru orali se intendă și se lărgescă mai vertosu năvățiunile nóstre, spunendu de exemplu, mai pre largu, pren ce minune scóse Domnedieu pre Israeliți den Egiptu și i trecú pren Marea Roșiă, cumu in minutulu, cându Iesusu și dede suflarea pre cruce, sórele se intunecă, pământulu se cutremurà, templa besericei (den Ierusalemu) se rupse in doue, petrele se despicară, mormentele se deschiseră, și multi ómeni derepți ingropați de sute de ani inviară și eșiră den mormentele loru. Pren asemenea devóltări mai alesu de partea minunată nu numai se va proba divinitatea sântei nóstre religiiuni, ci încă ideele religiose voru petrunde plăcutu in sufletulu copiiloru, ca se nu mai éșă den ele; căci se scie ce farmecu au pentru copii năvățiunile plene de minuni. In aceste devóltări invețiătorii se nu pérda, cumu le amu spusu desu de cându amu inceputu a vorbi de acéstă parte, se nu pérdă den vedere unu senguru momentu spiritulu, ce insuflețiesce partea a treia, ca in totu modulu și cu tóte meșilócele se facă a trece acestu spiritu in fragedele și fețiorescile suflete, a căroru mântuire le este incredentiată. Acestu spiritu însuși este cuventulu celu mai potericu, pre lengă cele doue aretate mai susu, care ne a aretatu, că partea a treia este complementulu neapăratu alu unui abecedariu. Crestinismulu și româanismulu in adevuru ne au mântuitu pre noi Români de temporele de focu, pren cari amu trecut; crestinismulu și româanismulu voru face mărirea României in fitoriu. Da, crestinismulu și româanismulu suntu cele doue pêrghie, ce su puse in mâna fiacărui den noi invețiătorii, ca pren ele se aventâmu națiunea nóstră pre calea mării, la care este chiămată. „Se stâmu bine déră, se stâmu cu frică. se luâmu amente,“ ca desu dela ântâii pași ai copilului in scólă se așieđiâmu afundu in ânima lui aceste doue pêrghie. se facemu a prende radecine adunce in fragedulu loru sufletu cele mai curate, însă și cele mai ferbenți sentimente crestinesci și românesci. (Restulu in carte pe largu).

Manualu teoretico-practicu de economi'a politica

de I. C. Lerescu.

(Fine.)

A venitu dfo'a, candu numeroșele cete de germani, cari mergu se si castige cu sudóre pana in Americ'a, au inceputu a inunda frumósele si fertilele campii ale Romaniei. Pentru ce se strabata oceanulu, se mérga intr'unu altu continentu, candu, la ua extremitate a continentului loru, le suride „pământulu fagaduintiei, unde curge miere si lapte?“ Acésta fatala inundatiune a strainiloru care reduce in miserie tóta natiunea romana, pana candu treptatu va nimici-o, — a inceputu deja. Strabateti calca Mogosióie si vedeti, daca nu ve vine se credeti ca nu ve mai

aflati in Romani'a. Vedeti starea de peire a Moldovei, care'si perde din ce in ce respiratiunea, inecata de valurile Judaismului. — Tristu adev eru!

Este timpul dar, cá romanii se'si indrepte seriosu atentiunea catra rezultatele, pe cari le proclama sciinti'a economiei politice. Numai prin respandirea in populu a principialoru mantuito're ale acestei sciintie, vomu scapa, — dac'a va mai fi timpul! — de starea miserabila in care ne aflamu; numai prin acestu mediu ne este permis se speramu, ca intr'ua di nu vomu mai citi despre tier'a nóstra cuvente cá cele urmato're, pe cari le estragemu din opulu intitulatu: „Exposition universelle de 1867,“ opera care a esitu in dílele acestea.

„. . . Scriitoriulu dela care imprumutam aceste descuragetóre intrebari pórtá ua judecata severa asup'r'a organisatiunei actuale alu Romaniei, asup'r'a tendentieloru si viitoriului seu.

„. . . Fara a voi se punu pasiune intr'ua notitia ce datoresce, mai inainte de tóte, a fi nepartinitória, marturisescu, ca ómenii de statu, istoricii, publicistii vedu cu intristare starea actuala a provinciilor danubiane. Si eu nu potu face altu, fara numai a recunósce justeti'a acestei apretiar, — celu pucinu pentru istori'a ultimiloru ani.

„Provinciile danubiane n'au nimicu alu loru propriu, nici limba(?), nici religiune, nici arte, nici guvernementu. Singur'a loru industria consta in ecsploatiunea pamentului, mineloru si a paduriloru. Numai ea póte dá acestei tieri dreptu de cetate in Europ'a?

„Romani'a este in lipsa de tóte. Ea nu ecsista prin ea insasi. Nu arunca radie. Priimesce lumin'a din tóte partile, dela nordu si dela sudu, dela resaritu si dela apusu. Ea va fi gréca, rusa, francesa, prusiana, austriaca, germana si macaru ce . . .

„De unde vine acésta stare de copilaria a Romaniei? Ea nu vine din negratiudinea, din saraci'a pamentului, neclementi'a climei, ca-ci visitandu produsele ecspuse de comisiunea romana, cineva este in mirare vediendu avutiile miniarie, agricole, forestiarie, reprezentate prin echantilóne insemnate . . .

„Terminandu acésta notitia asup'r'a Principateloru danubiane, nu potu face altu, fara numai a confirma ceea ce díceamu la inceputu. Romani'a abia acumu nasce la viati'a politica si la viati'a sociala. Fara initiativa, fara fondu naturalu, fara aceea ce romanii numeau ingenium si ceea ce noi amu tradusu camu cu geniulu unei natiuni, fara calitate originale in fine, ce facu pe unu populu se fia elu-ensusi, Romani'a nu póte spera a lua in Europ'a locul ce ocupa unele tieri; aci este certamente ua cestiune de rasa, ce reese de ajunsu din ecsamenulu elementeloru asia de diverse, ce compunu populatiunea romana . . .

„Ea ar puté ocupa unu rangu onorabilu . . . Ar puté deveni unu mare centru de productiune. Fi-va acést'a marirea, fi-va glori'a? Nu, acést'a va fi avuti'a.“

Victor Cosse.

Dar nu este numai atat'a. Voiti ua proba si mai patenta pentru despretiulu ce insuffa nu numai popululu de josu, ci chiaru cei avuti, prin urmare cei mai inteligenti din natiunea romana? Éca ce díce unu economistu strainu, partisanu alu judaniloru:

„Déca au despoiatu si ruinatu*) familii opulente, — caroru nu le-aru pareá reu se se descarge de datorii, scapandu de creditorii loru, — trebue se se acuse numai rapacitatea imprumutatoriloru? Neprevederea, desordinea si prodigalitatea imprumutatiloru nu sunt pentru nimicu intr'acést'a? Ecsista in Romani'a vre-ua lege, care se oblige pe familiile opulente se se imprumute dela judani? . . .“

Dn. Molinari, autorulu acestoru renduri citate, merge pana a declara ca, dac'a s'ar face nebuni'a se se alunge jidanii din tíera, romanii s'aru stinge, aru fi topiti dupa faci'a pamentului, ca-ci, incapabili d'a produce ceva, judanii 'i nutrescu. Aci este culmea despretiului!

Dar ast'a nu e totu.

Chiaru in intrulu tieri, germanii, ce au se ne topésca, stínga, dau proclamatiuni, inserate chiaru in organele nóstre de publicitate, prin cari impingu despretiulu ce au pentru noi, pana la ecstremitate.

„Petrunsa dar de acestu adev eru, societatea germana pentru incuragiarea arteloru si meserieloru, privindu cá obligatiunea sa morala, de a tiené in calitatea sa de protectrice a intereseloru industriale, comptu de progresu, a decisu a arangia in capital'a (Bucuresci) ua ecspositiune de arte si meserii . . .

Subtscrisu: Comitétulu societatiei germane pentru incuragiarea arteloru si meserieloru.

Asia dar, noi romanii, administranti si administrati, prin chiaru organele nóstre de publicitate, marturissimu ca nu suntemu capabili de cea mai mica initiativa, pentru a face ua ecspositiune de produsele arteloru si meserieloru, pentruca toti cei ce scimu puçínu, ne disputamu cari mai de cari se devenimu functionari publici, salariati de statu.

Óre n'a venitu tempulu se ne desteptamu, se renuntiamu la tóte aceste turpitudini, se damu semne de viatia, ca vomu lucra prin noi insine, fara a ne mai constitua de buna-voia tributarii strainiloru?

Dorinti'a de a contribui, dupa slabele nóstre puteri la acésta desteptare, ne-a facutu a supune acestu opu judecatiei publice, preocupate, din nefericire, numai de luptele de partite, ceea ce ne face a neingriji totu.

Publicandu acestu Manualu de Economi'a Politica, am voitu cá elu se servésca de conducatoriulu eleviloru din scólele comerciale si de dreptu, ca-ci de si prevediuta in legea instructiunei intre materiile de studiu pentru licee, economi'a politica inca nu s'a pusu in programulu acestor'a. Dedatu de mai multi ani la invetiamentulu oralu si publicu, am pututu stimá avantajele, ce si profesorele si scolarii retragu

*) Evreii.

din posesiunea unei carti, care se le servéscă de norma, si, in acelasi timp, de legamentu reciproc. Am voitu asemenea a-lu pune si la in-de-man'a muncitorilor de tóta clasa, — functionari publici, comercianti, meseriasi, agricultori, pana si simpli salarii,*) — óre-cari notiuni simple si usióre de intielesu ale sciintiei, ce arata ómeniloru, cari suntu adeveratele loru interese in societate.

Pentru acést'a am utilizatu scrierile celor mai celebri economisti anglii, germani, francesi, belgieni si italieni, cari au contribuitu multu la progresele acestei sciintie. N'amu avutu, nici avemu nebun'a pretentiune de a emite idei noué; ne marginimu numai a ecspune starea actuala a sciintiei, resumandu ceea ce s'a dísu de scriitorii ce ne-au precesu. Le reproducemu cugetarile, si de multe ori chiaru cuventele. Une-ori ni s'a intemplatu a le imprumuta paragrafe intregi. Scus'a nóstra este in dorinti'a de a face, cá acésta carte se fia utila concetatiiloru nostri, asia de reu acusatii de straini, ca se dau numai la frivolitati, la consumatiuni neproductive, ér' nu la lucruri ce ne-arú puté scóte din starea de decădere in care ne aflamu.

Inca unu cuventu, pentru apararea nóstra vediu-in-vediu cu aceia ce ne-arú imputá ca, p'allocurea amu lovitú, ce scimú? — pe Petru si pe Paulu, clase, partite intregi.

Nimicu mai nefondatau decatu acésta imputare, déca ni s'ar face, ca-ci nu trebue se perdemu din vedere, ca economi'a politica este un'a din sciintiele basate pe observatiune si pe ecспериintia. Ei nu-i scapa nici un'a din faptele economice: dela inaltimea legiloru generale ale avutiei si organizatiunii sociale, ea se cobóra la lucrurile cele mai mici, la mesurile de detaliu privitórie la munca, principalulu factoru alu avutiei. De si nu organisa statulu, acést'a intrandu in atributiunile politice**), totusi economi'a politica judeca actele guvernului; tóte mesurile ce afecta productiunea, distributiunea si consumatiunea avutiei, intra neaparatu in sfer'a observatiuniloru sale si suntu liberamente discutate de dens'a.

Nici ca se póte altumintrelea, pentruca economi'a politica este, precumu amu vedíutu, din famili'a sciintieloru morale si politice, ce suntu unite prin scopulu lorú, ca-ci tóte tindu a dirige activitatea omului catra bine, diferendu numai prin fapt'a speciala, de care fiacare din ele se ocupa.

Éca motivele pentru cari, in acestu opu, reprobamú multe fapte vatematórie. Suntemu cetatieni unei tieri libere, unde tóte adeveturile potú fi proclamate in gur'a mare. De aceea n'amu menageatu pe nimeni, amu aratatu reulu, fara a ne preocupá de omnipotenti'a autoriloru lui, sciindu ca numai asia

*) Dileri, muncitori de di.

**) Dupa germani politic'a este sciinti'a ce invétia mediile cuviintóse de a aduce in legile positive ale unui populu realitatiunea principiloru dreptului filosoficu publicu.

ne implinimu datori'a de cetatiénu si de profesore. Din inaltimea tribunei camerei deputatiloru ni s'a recunoscutu acestu dreptu: „Trebue cá profesorii se aiba tóta libertatea invetiamentului, se nu fia nici-ua-data censurati.“

Romani'a, mum'a atatoru ómeni sapienti, nu va respinge, speramu, modestulu tributú alu unui fiu alu ei, ce póte se fia neesperimentatu, dar care este caldu si activu amatoru alu prosperitatiei sale, si care s'ar crede fórte ferice, déca, in catu de mica parte, va contribui la binefacatórea revolutiune a ideiloru si obiceielorú nóstre.

O mama captiva.

— Ah! — Ce vedu? — Catusi pe mani si pe picióre —

Feru greu, rece imi cuprinde trupulu meu —

Si'n singuratate inspaimantatóre

N'am pre nimenea, decatu pre Dumnedicu;

Sum perduta, nimicita

Si cu inima sdrobita.

In acestu locu infernalú cá iadulu subteranu,

In acestu locu gróznicu — osendita de tiranu.

Ce fiuru, ce spaima sinulu imi cuprinde,

Candu audiu astu sunetu alu catenelorú;

In durere o dorire me aprinde

Candu s'aventa rapidu paseric'a'n sboru

Colo! Ah! sub ceriulu liberu,

Unde nu e nimeni miseru,

Numai eu perduiu acelu imensu si charu tesauru —

Libertatea, ce-i mai scumpa cá diamantu si auru.

De durere inim'a-mi e sfásiata. —

Sórté cruda, blastemata ce voiesci?

Ce voiesci cu o fintia maltratata,

Óre chiaru si-a mea viatia o doresci? — —

Nu —! viati'a-mi nu se stinge,

Chiaru daca me vei constringe

Se mai suferiu eu decenii 'n chinu greu si amaru,

Voiu scapá de tine, voiu scapá tiranu barbaru!

Am fi multi, fi bravi si tari cá stánc'a 'n munte,

Si cá leii cei raniti, cei turburati,

Voru sari cu totii cu dreptatea'n frunte, —

Cu iubire catra mama inzestrati,

Cá se rumpa, se derime,

Se me scape de crudíme,

Cá se rumpa ferulu rece si apasatoriu,

Se derime totu ce sta, ce vine'n calea lorú.

— — — Ce audiu? — Ah! — Ce? — tumultu, strigari de lupta,

Si resuna lovitur'a armelorú — —

Ei sunt! — Ei! — salvare! Fiii mei se lupta,

Dragii mei se lupta pentru mum'a lorú! —

Dómne! Scutu de libertate,

Iubitoriu de dreptate,

Rogu tramite, oh tramite alu teu ajutoriu,

Cá se 'mbratisiezu in fiii mei pe 'nvingétori!

Brasiovu, 7/2. 1869.

Petru Oprescu.

Ad Nr. 67—1869.

C O N S P E C T U

despre urmatorii domni membri ai asociatiunii transilvane romane, carii au contribuitu tacs'a anuale, catu si restantie dela tiparirea unui astufeliu de conspectu in 6. Fauru 1866 incocce, si suntu dupa conclusulu adunarei gen. tienuta in Gherl'a in 25. si 26. Aug. 1868 (vedi pag. 615 a Transilvaniei) de a se publica.

(Continuare).

	Tacs'a in v. a. fr.	a. cr.	Pentrh dipl. fr.
Dn. de Bardosi Juliu, cancel. guv. in Clusiu, pro 186 ⁵ / ₆	5	—	—
„ Balosu Dionisiu, negut. in Abrudu, pro 187 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	10	—	—
„ de Bosiota Vasiliu, asesore in Abrudu, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	15	—	—
„ Dr. Brendusianu Iacobu, advocatu de Bai'a de Crisiu, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	15	—	—
„ Bergianu Nicol. jun., senatore in Alb'a Juli'a, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	10	—	—
„ Bergianu Sim., pelariu in Alb'a Juli'a, pro 186 ⁵ / ₆	5	—	—
„ Branu Petru, propr. in Ciugudu, pro 186 ⁵ / ₆	5	—	—
„ Bulzu Vas., curelariu in Abrudu, pro 187 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	15	—	—
„ Boiu Zah., parochu si prof. in Sibiiu, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	15	—	—
„ Barboloviciu Alimpiu, protop. in Borsi'a, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	15	—	—
„ Bocsi'a Sim., protopopu in Iclodu-mare, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	15	—	—
„ Brote Petru, propr. in Resinari. pro 186 ⁵ / ₆	5	—	—
„ Balintu Ioane, prof. in Blasiu, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	10	—	—
„ Bardosi Georgiu, presied. de trib. in S Reginu, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	10	—	—
„ Brancovanu Ios., protop. in Edicelu, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	10	—	—
Comun'a Bistr'a, pro 186 ⁵ / ₆	5	—	—
Dn. Dr. Bobu Ioane †, prof. in Blasiu, pro 186 ⁵ / ₆	5	—	—
„ Balintu Sim., protop. in Rosi'a de munte, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈ in argintu	15	—	—
„ Blasianu Gedeonu, parochu in Zlatn'a, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	10	—	—
„ Baritiu Georgiu, directoriu de fabrica in Zernesci si secretariu prim. alu asociatiunei, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈ , ⁸ / ₉ si ⁹ / ₁₀	25	—	—
„ Bardosi Ioane, negut. in M. Osiorheiu, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	15	—	—
„ Balomiri Ioane, senatore in Orasti'a, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	10	—	—
„ Barbu Nicol., secr. in Orasti'a, pro 186 ⁴ / ₅	5	—	—
„ Dr. Borcea Ioane, advocatu in Sibiiu, pro 186 ⁵ / ₇ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	20	—	—
„ Bucsi'a Th. Moldovanu, economu in Mediasiu, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	15	—	—
„ Blasianu Alimpiu, profesore in Blasiu, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	10	—	—
„ Barbu Nic., secr. guv. in Clusiu, pro 186 ⁵ / ₆	5	—	—
„ Buteanu Vasil. †, consil. guv., pro 186 ⁴ / ₅	5	—	—
„ Brote Ioane, proprietariu in Sibiiu si Resinari, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	10	—	—
„ Bologa Iacobu cav. de, consil. aulicu pens., pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	20	—	—
„ Barbu Nicol., jude singulariu in Blasiu, pro 186 ³ / ₄ , ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆	15	—	—
„ Boieriu Aronu, prof. in Blasiu, pro 186 ⁵ / ₆	5	—	—
„ Badilescu Ioane, prof. in Bucuresci, pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ 10 fr., pro 186 ⁶ / ₇ 1 galb.	15	—	—

	Tacs'a in v. a. fr.	a. cr.	Pentrh dipl. fr.
Dn. Buda Ales., advoc. in Remete, pro 186 ⁵ / ₆	5	—	1
„ Barbola Nicol., prepositu in Oradea mare, pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆	10	—	—
„ Baiulescu Bartolomeiu, parochu in Brasiovu, pro 186 ⁵ / ₆	5	—	—
„ Bacu Ales., cancelistu belicu in Temisiôr'a, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	10	—	—
„ Baracu Ios., protop. in Brasiovu, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	15	—	—
„ Baloiu Ioane, parochu in Poian'a sarata, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	15	—	—
„ Belisimu Georgiu invetiatoriu in Brasiovu, pro 186 ² / ₃	5	—	—
R. d. Biltiu Stefanu, canonicu in Gherl'a, pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	20	—	—
Dn. Boieriu Dimit., presied. de sedria in Abrudu, pro 186 ⁴ / ₅	5	—	—
„ Brailoiu Const. N., senatore in Bucuresci, pro 186 ⁶ / ₇ (2 lire)	14	—	4
„ Boerescu Vas., prof., in Bucuresci, pro 186 ⁶ / ₇	4 galb.	—	—
„ Bica Sim., presied. consist. in Oradea mare, pro 186 ³ / ₄ , ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	20	—	—
„ Baritiu Ioane, parochu in Petridulu de midiu-locu, pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	15	—	—
„ Baritiu Leone, proprietariu in Turd'a, pro 186 ³ / ₄ , ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	20	—	—
„ Baritiu Octaviu, prof. in Naseudu, pro 186 ² / ₃	5	—	—
„ Biltiu Stefanu, profesore in Satu-mare, pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆	10	—	—
„ Buteanu Nic. de Somcuta, posesoru in Ercavasiu, pro 186 ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	20	—	—
„ Bradu Ioane, c. r. capit. in pens. in Sibiiu, pro 186 ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	10	—	—
„ Badescu Ales., parochu in Almasiu, pro 186 ⁶ / ₇	5	—	—
„ Busitia Ioane, profes. in Sighetulu Marm., pro 186 ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	10	—	—
„ Balintu Ios., parochu in Petridu inf., pro 186 ⁶ / ₇	5	—	—
„ Boeriu Ioane, parochu in Lechinti'a, pro 186 ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	10	—	1
„ Baiasiu Ales., propr. in Hatiegu, pro 186 ⁴ / ₅	5	—	—
„ Bohetielu Mihaiu, v. Comite in Gherl'a, pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	20	—	—
„ Buzura Gavrilu, adm. protop. in Bl. Poian'a, pro 186 ² / ₃ , ³ / ₄	10	—	1
„ Branu Pet., protop. in Satu-mare, pro 186 ⁴ / ₅	5	—	—
„ Buteanu Vas., profotisc. in Siomcut'a mare, pro 186 ² / ₃ , ³ / ₄ , ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	30	—	—
„ Bobu Ioane de Capolnacu Monostoru, direct. pens. in Clusiu, pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆	10	—	—
„ Buzura Ioane, jude proces. in Mogaginu pro 186 ⁷ / ₈	5	—	1
„ Bodea Ios., parochu in Cs. Gyergyofalva, pro 186 ⁷ / ₈	5	—	—
„ Berceanu Ilie, prot. in Ormanu, pro 186 ⁷ / ₈	5	—	1
„ Barti Vas., parochu in Er-Giroltu, pro 187 ⁷ / ₈	5	—	1
„ Birlea Nic., advoc. in M. Köblös, 1 oblig. de statu	52	50	—
„ Borodi Gavr., propr. in Ciopsieni, pro 186 ⁷ / ₈	5	—	—
„ Belcu Kindrisiu Ioane, parochu in Bodesci, pro 186 ⁷ / ₈	5	—	1
„ Cosieru Ioane, notariu in Bai'a de Crisiu, pro 186 ⁵ / ₆	5	—	—
„ Contesu Mih., parochu in Campeni, pro 186 ⁵ / ₆	5	—	—
„ Cirlea Samuelu, macelariu in Alb'a Juli'a, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	10	—	—
„ Cocu Mihaelu, proprietariu in Abrudu, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	10	—	—

	trac'a fr.	in v. a. cr.	Pentru dipl. fr.
Dn. Cumanu Const., senatore in Abrudu, pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	20	—	—
Comun'a Campeni pro 186 ⁵ / ₆	5	—	—
Comun'a Cerlegea pro 186 ⁵ / ₆	5	—	—
Dn. Cosma Parteniu, advoc. in Beiusiu, pro 186 ⁵ / ₆	5	—	—
„ Ciugudeanu Nic., notariu in Poian'a, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈ , ⁸ / ₉	20	—	2
„ de Crainicu Nic., protopopu in Dobr'a, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	10	—	—
„ de Crainicu Ales., jude proces. in Dobr'a, pro 186 ⁵ / ₆	5	—	—
„ de Crainicu Ioane, capitanu in Romani'a, pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	15	—	—
„ de Crainicu Aronu, profesore in Bucuresci, pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	15	—	—
„ Crainicu Sim., jude orf. in Ulesiu de diosu, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	10	—	—
„ Crisanu Mihaelu, protop. in S. Reginu, pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	20	—	—
„ Crisanu Ios., not. sed. in Déesi, pro 186 ³ / ₄ , ⁴ / ₅	10	—	—
R. d. Chirilla Ioane, canonicu in Blasiu, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	15	—	—
Dn. Cristea Nicol., redactore si archivariu alu asoc. trans. in Sibiu pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	15	—	—
„ Ciurcu Nic. N., maestru postale in Siarcai'a, pro 186 ³ / ₄	5	—	—
„ Ciurcu Nic. I., negut. in Brasiovu, pro 186 ⁵ / ₆	5	—	—
„ Ciurcu Teod. T., negutiat. in Brasiovu, pro 186 ³ / ₄ , ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	20	—	—
„ Chifa Gregoriu, capelanu in Clusiu, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	15	—	—
„ Czicze Ioane, asesore in Déesi, pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	15	—	—
„ Coltoru Augustinu, parochu in Bistr'a, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	10	—	—
„ Chendi Ioane, proprietariu in Zlatn'a, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	10	—	—
„ Chigisia Ivantiu, invetiat. in Dev'a, pro 186 ⁴ / ₅	5	—	—
„ Cretianu Georgiu, presiedinte de curte in Bucuresci, pro 186 ⁶ / ₇	2 galb.	—	—
„ Catargiu Lascaru C., presiedinte camerei in Iasi, pro 186 ⁶ / ₇	4 galb.	—	—
„ Cantacuzinu Gh. Grig., jude la curtea apel. in Bucuresci pro 186 ⁶ / ₇ (3 lire)	28	56	—
„ Cariagdi Dimitriu, advocatu in Bucuresci, pro 186 ⁶ / ₇	2 galb.	—	—
„ Comsia Ioane, parochu in Zernesci, pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆	10	—	—
„ Chiornitia Nic., docente in Zernesci, pro 186 ⁵ / ₆	5	—	—
„ Ciurileanu Vas., parochu in Ciuril'a, pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	15	—	—
„ Cosma Demetriu, parochu in Feurdu, pro 186 ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	10	—	—
„ Chesieli Ioane, protop. in Babeni, pro 186 ⁶ / ₇	5	—	1
„ Caianu Sim., med. in Rosi'a, pro 186 ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	10	—	1
„ Casianu Ales., adm. protop. in Astileulu mare, pro 186 ⁶ / ₇	5	—	—
R. d. Coroianu Demetriu, vicariu in Simleu Sagiului, pro 186 ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	10	—	1
Dn. Catona Georgiu, advoc. in Blasiu, pro 186 ⁷ / ₈	5	—	—
„ Colciariu Ioane, protomedicu in Chióru, pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	20	—	—
„ Crisanu Georgiu, parochu in S. Reginu, pro 186 ⁷ / ₈	5	—	—
„ Crisanu Eugeniu, functionariu la curtea de cas. in Bucuresci, pro 186 ⁷ / ₈	5	—	—

	trac'a fr.	in v. a. cr.	Pentru dipl. fr.
Dn. Crisanu Iust., cancel. in S. Reginu, pro 186 ⁷ / ₈	5	—	—
„ Cosmutia Ioane, directoru in Siomcut'a mare, pro 186 ⁷ / ₈	5	—	—
„ Cetatianu Marcu, ases. in S. Reginu pro 186 ⁷ / ₈	5	—	—
„ Cincia Elia, asesore onorariu in Naseudu, pro 186 ⁷ / ₈	5	—	1
„ Covaciu Ioane, parochu in Iazu, pro 186 ⁷ / ₇	5	—	—
„ Cucu Ioane, jude cercuale in Supurulu de diosu, pro 186 ⁷ / ₇	5	—	1
„ Cosma Andreiu, rigorosante in Sz. Cieu, pro 186 ⁷ / ₈	5	—	—

(Va urma).

C l i o. Series Vajvodarum Transilvaniae.

(Continuare).

1361 Petrus Vice-Vajvoda. Suppl. C. D. T. II.
1363 Petrus Vice-Vajvoda. Suppl. C. D. T. II.
1363 Petrus Vice-Vajvoda Transilvaniae. C. D. T. II.
1363 Petrus Vice Vajvoda. Reg. Arch. T. II.
1363 Dionisius Vajvoda. Szeredai „Series Episcoporum,“ Fejér C. D. T. XI.
1364 Dionisius Vajvoda. Fejér C. D. T. IX. Vol. VII.
1364 Dionisius Vajvoda Transilvaniae et Comes de Zonuk. Cod. D. T. II.
1364 Thomae olim Vajvodae filius erat Magister Konya. Cod. Dipl. T. I.
1364 Thomae quondam Vajvodae filii fuere Magister Konya et Michaël Éppus Agriensis. C. D. T. II. (combina Tudományos Gyűjtemény 1834. VIII).
1364 Petrus Vice-Vajvoda. C. D. T. II.
1364 Petrus Vice-Vajvoda. Reg. Arch. T. II.
1364 Stephanus Vajvoda. Reg. Arch. T. III.
1364 Dionisius Vajvoda. Reg. Arch. T. III.
1365 Dionisius Vajvoda. Reg. Arch. T. II.
1365 Petrus Vice-Vajvoda. Reg. Arch. T. II.
1365 Dionisius absens in Bulgaria cum exercitu. C. D. T. II.
1365 Petrus Vice-Vajvoda. C. D. T. II.
1365 Dionisius Vajvoda et Comes de Zonuk. Suppl. C. D. T. II.
1365 Petrus Vice-Vajvoda. Suppl. C. D. T. II.
1366 Dionisius Vajvoda. Sieb. Quartal-Schr. VI. et Vocatur Baro. Szeredai „Series Episcoporum.“ Vide Fejér C. D. T. IX. Vol. III., item Szeredai ibid.
1366 Videtur Magister Konya in Transilvania imperasse. Szeredai „Series Episcoporum.“
1366 Baro Dionisius Vajvoda et Petrus de Jara Vice Vajvoda. C. D. T. II.
1366 Dionisius Vajvoda et Petrus de Jara Vice-Vajvoda. Cod. D. T. II.
1366 Ladislai quondam Vajvodae memoria. Cod. Dipl. T. II.
1366 Dionisius Vajvoda. Suppl. C. D. T. II.
1366 Petrus de Jara Vice-Vajvoda. Suppl. C. D. T. II.
1366 Petrus Vice-Vajvoda. Reg. Arch. T. II.
1366 Ladislaus Vajvoda. Reg. Arch. T. III.
1367 Nicolaus Vajvoda. Reg. Arch. T. II.
1367 Petrus de Jara Vice-Vajvoda. C. D. T. II.
1367 Petrus de Jara Vice-Vajvoda. Suppl. C. D. T. II.
1367 Joannes Olim Vice-Vajvoda. C. D. T. II.
1367 Nicolaus Vajvoda. Katona X.
1368 Nicolaus Vajvoda et Comes de Zonuk. C. D. T. II.
1368 Vajvoda Valachorum Comes Balk. Suppl. C. D. T. II.
1368 Nicolaus Vajvoda et Comes de Zonuk. S. C. D. T. II.

(Va urma).